

SOUČINNOST ŠTÁBŮ PŘI ŘEŠENÍ SLOŽITÝCH SITUACÍ

Složitost situace v průběhu války (zvláště při použití jaderných zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení) bude vyžadovat úzkou součinnost všech kompetentních orgánů, kteří se na jejím řešení budou podílet.

Na vlastním území budou působit vedle polních vojsk i teritoriální vojenské jednotky a pochopitelně i příslušné stranické a státní orgány, hospodářské, společenské i jiné organizace a instituce. Složitost situace a její rychlé řešení bude většinou vyžadovat společný, maximálně pružný a efektivní postup. Půjde většinou o řešení takových společných úkolů, které těžko můžeme plánovat dopředu. Vytváří se tak ve společném zájmovém prostoru zvláštní vztahová situace, zejména mezi polními a teritoriálními štáby.

Složitost těchto vzájemných vztahů bude narůstat směrem k čáře dotyku s nepřítelem. Hluboký prostor, který budou polní vojska potřebovat pro svou operační činnost, bude mít zákonitě vliv i na řídicí činnost všech teritoriálních orgánů. Tato situace musí při zabezpečování obrany státu vyvolat i potřebu vymezit pravomoc, nebo působnost polních i teritoriálních orgánů v tomto společném prostoru.

V článku uvedu některé otázky vzájemných vztahů mezi polními a teritoriálními štáby při řešení složitých situací na vlastním území.

Vzájemné vztahy při řešení složitých situací na území státu musí vycházet ze zásady, že vše činíme ve prospěch obrany socialistické vlasti a že tedy rozhodující budou úkoly a potřeby polních vojsk. Půjde tedy o jednotu zájmů polních vojsk a teritoria — dosáhnout vítězství nad agresorem.

Obecné uznání priority úkolů a potřeb polních vojsk bude tedy i rozhodujícím kritériem ke konkrétnímu řešení vzájemných vztahů polních a teritoriálních štábů i ostatních teritoriálních orgánů. Tato nezbytná preference operačních zájmů a potřeb polních vojsk bude rozhodující i při zabezpečování potřebné součinnosti mezi jednotlivými vykonavateli společných úkolů, popř. i mezi těmi, kteří mohou o požadavcích polních vojsk rozhodnout.

Chci připomenout, že vojenské a civilní teritoriální orgány si ve vzájemném styku již v míru vytvářejí určitý systém a k tomu odpovídající metodiku

práce. Je stanovena určitá delimitace úkolů. Připomínám to proto, že jsou názory o dočasném podřízení teritoriálního systému řízení a velení polnímu systému velení. Tyto názory zdůvodňují jejich nositelé hlavně tím, že činnost vojenského organismu ve válečných podmínkách vyžaduje vysoký stupeň centralizace. Přijmout tento názor za obecný princip řízení ve společném prostoru polních a teritoriálních orgánů by znamenalo, že velitel polních vojsk by na sebe přebíral řadu složitých úkolů, které nepatří do jeho kompetence. Tím by svoje hlavní úsilí rozptyloval i na řešení řady otázek výlučně teritoriálního charakteru.

Proto platí obecná zásada, že při řešení situací ve společném prostoru musí fungovat vedle sebe nezávisle dva systémy velení — polních vojsk i teritoriální, přičemž prioritu zákonitě má systém velení polních vojsk.

Tak např. velitel polních vojsk bude na území ohraničeném hranicemi jeho týmu plně odpovědný za řešení všech otázek, spojených s řízením a zabezpečováním bojové činnosti vojsk i udržování pořádku. Ve svém pásmu má především zabezpečovat:

- nepřetržitou součinnost s místy velení nadřízeného stupně, štábem vojenského okruhu, s příslušnými stranickými a státními orgány;
- likvidaci nepřátelských taktických i operačních výsadek a pomoc při zneškodňování diverzních odřadů a skupin nepřítelů;
- koordinaci a schvalování veškerých přesunů a přeprav v jeho pásmu;
- v součinnosti s kompetentními orgány obnovu silniční sítě a ve vymezeném rozsahu i železnic;
- v součinnosti se štáby civilní obrany a vojenských okruhů odstraňování následků napadení polních vojsk zbraněmi hromadného ničení;
- ve spolupráci se stranickými a státními orgány stanovení potřebného režimu pro obyvatelstvo, orgány a organizace, především v přífrontovém pásmu, prostorech soustředění vojsk a evakuačních prostorech.

Velitel vojenského okruhu a jeho štáb má mimo jiné přednostně zabezpečovat:

- dokončení mobilizace svazků, útvarů a zařízení;
- trvalou součinnost se štábem polních vojsk při plnění úkolů vyplývajících z rozkazů a nařízení nadřízeného stupně;
- součinnost podřízených vojsk, teritoriálních vojenských orgánů i činnost územních řídicích orgánů k podpoře polních vojsk na teritoriu okruhu;
- technické přikrytí určené komunikační sítě, zvláště rozvinutí a činnost etapních stanic, pořádkovou službu, rozvinutí a provoz dočasných překládkových prostorů;
- pomoc při likvidaci nepřátelských výsadek, diverzních odřadů a skupin;
- v součinnosti se štáby civilní obrany odstraňování následků napadení ZHN na podřízené svazky, útvary a zařízení.

Tyto i popř. další úkoly a vztahy mají být vyjádřeny a podrobně propracovány v působnostech, metodikách práce obou těchto štábů a v potřebné dokumentaci. Tím můžeme již v míru vytvořit podmínky pro správné chápání obsahu funkční odpovědnosti jednotlivých řídicích stupňů při řešení složitých situací na teritoriu státu. Součinnost mezi jednotlivými vykonavateli společných úkolů, popř. i mezi těmi, kteří o jejich realizaci mohou rozhodovat, bude nezbytná všude tam, kde úkol nebyl předem předvídan nebo plánován.

Proto při řešení složitých situací ve společném prostoru bude třeba promyšlená součinnost, ze které je třeba vyloučit šablonovitost a formálnost. Součinnostní otázky musíme řešit s maximální jednoduchostí a v žádném případě nesmí být potlačen ani z jedné strany základní požadavek na rozhodovací proces, tj. požadavek pružnosti, operativnosti a rychlosti rozhodování.

Požadavky velitelů polních vojsk na teritoriální orgány je třeba realizovat zásadně cestou přímé podřízenosti. Ke splnění dílčích požadavků nebo při nebezpečí z prodlení při řešení složité situace můžeme uplatnit zásadu, že se polní štáby obracejí na příslušné teritoriální štáby takto:

- orgány velitelů svazů na štáb okruhu;
- orgány velitelů svazků na krajské vojenské správy;
- velitelé samostatných útvarů na okresní vojenské správy.

Požadavky polních štábů budou pochopitelně odlišné nejen co do obsahu, ale i co do času a metod jejich plnění. Nedostatek času, složitá situace, stálá aktivní činnost nepřítele, snaha o rychlé plnění úkolu a další příčiny mohou vést k prosazování lokálních zájmů, k rozporům a tím působit průtahy i jiné nesnáze v řešení naléhavých úkolů. Rozhodující hledisko zde vždy musí být dodrženo, tj. priorita požadavků polních vojsk. Rozhodování ve všech sporných případech musí být rychlé, věcné a musí být vedeno vždy ve prospěch hlavního úsilí polních vojsk.

Formy organizace součinnosti mezi polními a teritoriálními štáby budou různé. Rozhodující bude nejen situace, která se ve společném zájmovém prostoru vytvoří, ale hlavně požadavky polních štábů k zabezpečení úkolů a činnosti polních vojsk.

Podle konkrétní situace a podmínek může součinnost mezi polními a teritoriálními štáby a dalšími teritoriálními orgány probíhat na těch místech velení, které v době součinnosti oba tyto štáby nebo jiné orgány zaujímají a nebo na jiných smluvených místech. Vzhledem k tomu, že půjde většinou o zabezpečení polních vojsk, měla by ve většině případech součinnost probíhat na místech velení polních štábů. V některých případech může organizace součinnosti probíhat na místech velení teritoriálních štábů. Tento způsob bude výhodný zejména tehdy, je-li dostatek času a jde o takové otázky, že se jejich řešení musí zúčastnit i další teritoriální orgány.

Podkladem k organizaci součinnosti mezi polními a teritoriálními štáby a jinými orgány budou většinou ústní pokyny a nebo výjimečně i písemné požadavky velitelů polních vojsk a nebo jeho orgánů. Z toho již vyplývá, že k organizaci součinnosti bude vysílat většinou jedna nebo druhá strana operační skupiny, složené z potřebných funkcionářů obou štábů podle problematiky součinnosti. Jiné složení těchto operačních skupin bude při organizaci součinnosti k pomoci při odstraňování následků po hromadných nebo skupinových jaderných úderech nepřítele, jiné složení bude při součinnosti k zabezpečení přesunů nebo převozů a jiné při součinnosti k řešení otázek materiálního nebo technického zabezpečení polních vojsk.

Výsledky organizace součinnosti si budou účastníci zaznamenávat přímo do pracovních map nebo si zpracují krátké zápisy. O plnění dohodnutých úkolů se budou polní a teritoriální štáby vzájemně informovat. Proto by si oba štáby měly mezi sebou vyměnit a nebo dohodnout pomůcky utajeného velení, signální nebo kódové tabulky, zakódované mapy a nebo i další nezbytné dokumenty.

Nejdůležitějšími problémy, které budou polní a teritoriální štáby mezi sebou řešit, budou otázky odstraňování následků po jaderných úderech nepřítele, otázky zabezpečování přesunů a přeprav a otázky materiálního zabezpečování polních vojsk.

Nejčastější součinnost mezi polními a teritoriálními štáby bude k otázkám odstraňování **následků hromadných a skupinových jaderných úderů ve společném prostoru**. Vyplyvá to z toho, že použití těchto prostředků vytváří jak pro polní vojska, tak i pro teritorium složitou situaci, která bude charakterizována zejména velkými ztrátami vojsk a civilního obyvatelstva, nebezpečným a někde i dlouhodobým zamořením terénu a ovzduší, vytvořením těžkodostupných úseků, destrukcí, závaly, požáry, záplavami a také silným morálně psychologickým účinkem na vojáky i civilní obyvatelstvo.

Při odstraňování následků půjde o dohovoření společných opatření, které by napomohly rychle tuto situaci řešit. Zvlášť urychleně bude třeba sladit:

- prostory soustřeďování vojsk pro vyvedení z center zasažení a jejich sladení s prostory evakuace obyvatelstva;
- léčebně evakuační opatření, hlavně využití teritoriálních prostředků a kapacit ve prospěch polních vojsk;
- pomoc jednotek civilní obrany ve prospěch polních vojsk;
- opatření k likvidaci velkých požárů a k odstranění závalů na komunikacích;
- obnovení komunikací, zvláště v komunikačních uzlech a v prostorech záplav;
- pomoc při odmořování vodních zdrojů a při zabezpečování pitné vody;
- společná opatření proti šíření paniky apod.;

Velmi nutná bude součinnost polních a teritoriálních štábů **při zabezpečování přesunů a přeprav**. Ve společném zájmovém prostoru budou uskutečňovány přesuny a přepravy nejen polních svazků, útvarů a zařízení, ale i zásobovací přepravy do určených prostorů v týlovém pásmu polních vojsk, odsuny raněných a nemocných, odsuny poškozené techniky, zajatců, evakuační přepravy a národohospodářské přepravy. Vychází tedy otázka, kdo bude koordinovat přesuny a přepravy. Zde by mělo jednoznačně platit, že v týlovém pásmu polních vojsk řídí a koordinuje veškeré přesuny a přepravy polní velení v součinnosti s teritoriálními orgány vojenské dopravy. Složitá situace na teritoriu si bude mnohdy vyžadovat, aby teritoriální jednotky vojenské dopravy byly na určených automobilních silnicích po určitou dobu dočasně podřízovány polním orgánům vojenské dopravy.

Na druhé straně polní orgány vojenské dopravy budou těsně spolupracovat s teritoriálními vojenskými orgány v otázkách zabezpečování provozu na komunikační síti. Půjde zejména o sladování těchto opatření:

- technické ochrany a obnovy komunikační sítě;
- zabezpečení pořádkové služby a využití etapních stanic na teritoriu;
- provizorní úpravy na silniční síti civilními resorty;
- zřizování dočasných překládkových prostorů a zabezpečování jejich provozu;
- zabezpečování přechodů přes velké vodní toky při zničení mostů;
- poskytování informací o radiační, chemické a epidemiologické situaci;
- zásobování přesunujících nebo přepravujících se vojsk vodou v prostorech celodenních odpočinků nebo v prostorech soustřeďení;

— otázky technického zabezpečení přesunů a opravárenské činnosti;
— léčebně odsunové zabezpečení, pomoc při zásobování krví, využití nemocničních teritoriálních zařízení apod.

Neméně důležitou otázkou ve vzájemné součinnosti polních a teritoriálních štábů bude **materiální zabezpečování vojsk** na teritoriu vlastního území. Vyplyvá to z povinnosti týlových orgánů vojenských okruhů plnit určité úkoly ve prospěch polních vojsk na teritoriu vojenského okruhu. Půjde nejen o trvalé zabezpečování v míru již dohodnutých úkolů, hlavně v přísunu zásob, organizaci zdravotnických odsunů apod., ale hlavně o některá opatření dočasného charakteru, která vyplynou ze složité situace na teritoriu vojenského okruhu, zvláště v údobí, kdy nebude plně rozvinut tyl polních vojsk. Oba tyto úkoly se budou časově prolínat. I když se dají některé úkoly předem plánovat, vzniklá složitá situace značně tyto plány naruší. Bude to tedy vyžadovat trvalou součinnost polních a teritoriálních týlových orgánů. Půjde hlavně o sladění těchto úkolů:

— plánování a organizaci vývozu zásob z různých okruhových skladů a z národního hospodářství;
— úhradu zničených zásob a kapacit ze zachovalých zdrojů na teritoriu;
— zabezpečování různých služeb polním vojskům vzhledem ke vzniklé situaci;
— výdej a doplňování zásob zdravotnického materiálu;
— doplňování všeho druhu přesunujícím se vojskům, apod.

Otázky materiálního zabezpečování budou vždy složité a budou vyžadovat dohovy různých plánů a společných dohod. Všechna opatření musí být maximálně konkrétní a měly by být v těchto plánech a dohodách řešeny variantně.

Celkový závěr

V článku jsem nemohl rozebrat celou problematiku součinnostních vztahů mezi polními a teritoriálními štáby. Ukázal jsem jen na některé hlavní problémy těchto vztahů v době, kdy oba partneři budou řešit složitou situaci ve společném prostoru. Půjde o složité období, kdy vedle sebe budou pracovat dva systémy velení, jejichž styk nebude založen na vztazích nadřízenosti a podřízenosti, ale na součinnostních vztazích. To bude vyžadovat některá pravidla jejich vzájemných vztahů, které budou určovány prioritou zabezpečování úkolů polních vojsk.

Aby mohly polní i teritoriální štáby dále prohloubit potřebné návyky a zkušenosti při společném řešení složité situace ve společném prostoru, je účelné, aby tuto problematiku pravidelně procvičovaly již v míru při různých válečných hrách, velitelsko-štábních cvičeních i operačních cvičeních v terénu.